22 Ιουλίου 2025

«Σταμάτα τζ’ άφηστους ακούεις; Εν οι γονιοί μας τούτοι…»

/ Αφιερώματα / Γενικά Θέματα

Αφιερωμένο στη Φροσού μας, που «έφυγε» «λέφτερη» στην προσφυγιά το σούρουπο της Κυριακής στις 13 Ιούλη του 2025.

Για κάποιους ίσως να έγιναν «κλισέ» οι ιστορίες των ξεριζωμένων της εισβολής του 1974. Για κάποιους άλλους, η ζωή τους, τα βιώματά τους. Ήμουν παιδί όταν άκουσα την ιστορία μου ακούστηκε σαν παραμύθι.

Όταν αποφάσισα να την αποτυπώσω και να βάλω όλες τους τις σκέψεις σε μια σειρά, όλα τα συναισθήματα της οικογένειάς μου σε ένα ρεπορτάζ, κατάλαβα πολλά.

Η ιστορία λοιπόν είναι κάθε χρόνο ίδια. Για εμάς, σαν παραμύθι. Για τον γέρο Κωνσταντή τον Αρχιμανδρίτη όμως και την γυναίκα του, την Μαρίτσα, είναι η ιστορία ζωής τους. Το τυχαίο συναπάντημα τους με τα παιδιά τους, 18 μέρες μετά την εισβολή έμελλε να τους σημαδέψει για πάντα.

Αυτή η ιστορία, λοιπόν, γεννιέται ξανά κάθε χρόνο τέτοια μέρα και βρίσκει φωνή από την κόρη του την Φροσού, τον άντρα της τον Σαββή και τα τέσσερα παιδιά τους.

51 ολόκληρα χρόνια ο Αττίλας και τα μεχμετζίκ κρατούν με τον πιο βίαιο τρόπο τη μνήμη ανεξίτηλη. Τα μωρά της εισβολής έκαναν πια εγγόνια κι' οι νιόπαντροι του πολέμου ανάγιωσαν δισέγγονα.

Πρώτη φορά θα γραφτεί η ιστορία της οικογένειάς τους. Μιας οικογένειας,που ξεριζώθηκε διά της βίας από το Δίκωμο, για να πάει στο μοναστήρι του Αγίου Ηρακλειδίου, ακολούθως στο χωριό Πολιτικό και να καταλήξει στον Συνοικισμό της Ανθούπολης.

Πίσω στο χωριό είχαν μείνει ο πατέρας της Φροσούς, ο Κωνσταντής μαζί με τη γιαγιά Μαρίτσα. Άγρυπνοι φρουροί, μαζί με άλλους 36 συγχωριανούς τους, έμειναν να κρατάνε Θερμοπύλες. Θερμοπύλες, σ' ένα χωριό όπου βαλλόταν από παντού. Στην περιοχή, είχαν γίνει οι μεγαλύτερες μάχες του πολέμου. Δεκάδες στρατιώτες έβρισκαν καταφύγιο στο Δίκωμο. Άλλοι επέστρεψαν. Άλλα τόσα παλικάρια του χωριού, άφησαν το φλιτζάνι με το τσάι που τους είχε κάνει ο παππούς 'μισόπιοτο' για να σπεύσουν στα πεδία των μαχών.

Ο ξεριζωμός

Δύο μέρες μετά το μαύρο Σάββατο του Ιούλη (1974), η οικογένεια του Σαββή μαζί με τα αδέρφια της Φροσούς, σφηνώθηκαν όπως – όπως στο παλιό οικογενειακό αυτοκίνητο, παίρνοντας τον δρόμο του ξεριζωμού. Πρώτος σταθμός το Μοναστήρι του Αγίου Ηρακλειδίου και ακολούθως το χωριό Πολιτικό. Κανείς δεν είχε τελικό προορισμό το χωριό αυτό. Μόνο που ο προσωρινός σταθμός στο χωριό, που είναι λίγο έξω απο την Λευκωσία, θα γινόταν ο τόπος διαμονής τους για χρόνια μετά. Η κάμαρη που νοίκιασαν με ότι οικονομίες είχαν, χώρεσε μέσα 'νιόνυμφους', βρέφη και παιδιά.

Η γιαγιά Μαρίτσα ήταν τυφλή. Δεν μπορούσε εύκολα να φύγει απ' το χωριό. Η μετακίνησή της δεν ήταν εύκολο πράμα να γίνει. Οι μέρες περνούσαν. Ο γερο Κωνσταντής με τη Μαρίτσα του στο Δίκωμο και... τα παιδιά τους στο Πολιτικό. Ο Κωστής ο Αρχιμανδρίτης, ήταν το στήριγμα της Μαρίτσας. Τις μέρες που έμειναν εγκλωβισμένοι στο χωριό δε, είχε γίνει το αποκούμπι της.

«Μας χώρισε ο Αττίλας, μας έσμιξε ο Θεός»

51 χρόνια μετά... Τα πρόσωπα ζάρωσαν, τα μάτια μίκρυναν, μα τα δάκρυα τους

δεν στερεύουν, κάθε φορά που λένε την ιστορία αυτή.

Ο γερο Κωνσταντής δούλευε στους δρόμους. Ήταν επιστάτης. Είχε αλισβερίσια, όπως έλεγε ο ίδιος με πολλούς Τουρκοκύπριους. Τα τουρκικά του ήταν τόσα, όσα να συνεννοείται με τους συναδέλφους του.

Το χωριό ερήμωνε μέρα με τη μέρα. Και γινότανε ορμητήριο του κατακτητή. Ο γέρο Αρχιμαντρίτης δεν εγκατέλειπε. Μάτωσε, όταν κατάλαβε την προδοσία. Μα πιο πολύ σάστισε, όταν παίχτηκε μπροστά του η παρτίδα της προδοσίας. Ήταν η στιγμή που ένας συνάδελφός του Τουρκοκύπριος τον είχε βρει στο χωριό και του σφύρισε δυο λόγια, για να φύγει να σωθεί. Ο Κωνσταντής είχε βρει τον Τουρκοκύπριο συνάδελφό του, στο σπίτι του γείτονά του, την ώρα που ετοιμαζόταν να του κλέψει το αυτοκίνητο, που ήταν γεμάτο βενζίνη.

"΄Ήντα που εν τούτα πράματα ρε που κάμνετε;" ρώτησε ο Κωνσταντής. "Κωνσταντή τζι εγώ πεμπάμενος είμαι…". Στο χωριό είχαν μείνει 38 χωριανοί. Ο Ερυθρός Σταυρός έκανε συχνές περιπολίες για να περιθάλψει τραυματισμένους στρατιώτες, να δώσει τις πρώτες βοήθειες σε ανήμπορους και να μεταφέρει όσους μπορούσε σε ασφαλή μέρη.

Το αυτοκίνητο του Ερυθρού Σταυρού είχε σταματήσει μπρος στο σπίτι του γέρο Κωνσταντή και των παιδιών του.

Ο Κωνσταντής κι η Μαρίτσα μπήκαν στις 9 του Αυγούστου στο αυτοκίνητο του Ερυθρού Σταυρού, μαζί με τους υπόλοιπους χωριανούς και πήραν τον μακρύδρομο να πάνε προς Λευκωσία. Κάτι σκόρπια λόγια για το που είναι οι υπόλοιποι χωριανοί, καθοδήγησαν τον οδηγό να κατευθυνθεί προς τον δρόμο του Μαχαιρά.

Η αντάμωση

Η διαδρομή πικρή. Η φυγή. Η εγκατάλειψη. Στο άγνωστο, χωρίς ελπίδα. Στο απόλυτο χάος. Εκεί που μόνο από θαύμα έβρισκε η μάνα το παιδί. Κάπου εκεί ο οδηγός του βαν σταματά για να ζητήσει σ έναν άντρα να δώσει νερό σε έναν γέρο που είχε διψάσει. Βρίσκονταν στο χωριό Ανάγυια.

Τότε ήταν που ο άντρας εκείνος, τον ρώτησε από πού φέρνεις κόσμο ρε μάστρε; Που το Δίκωμο… έχω μαζί μου ένα γέρο μαζί με μια γιαγιά τυφλή…

Σταμάτα τζι άφηστους ακούεις; Εν οι γονιοί μας τούτοι.. είπε στον οδηγό ο άντρας εκείνος…

sigmalive.com